

הפסח החתם סופר

ג. קורין אותו שבת הגדול, משום שמאריכין בו לדרוש בהלכות הפסח (אליה רבה בשם מעגלי צדק).

וכתבו המגן אברהם והט"ו, לפי שבפעשירי לחדש מתה מרים, ועברו בו את הירדן. והקשה מרן החתם סופר זצ"ל: אם משום שמתה מרים, היכן מצינו שיום טוב גדול כזה ידחה מפני אבלות מאחרת. ואם משום בקיעת הירדן, וכי מפני שהכפל בנסים יגרע כח היום.

לכן נראה, שחדא מתרצא בחברתה. שאם היו קובעים ציון הנס בעשירי לחדש, היו טועים לומר שאין הנס גדול כל כך ואכן נדחה מפני אבלות הצדקת. ומה שאנו מצינים אותו הוא משום נס בקיעת הירדן שדחה האבלות. והיה בכך פחיתות בנס של מקחו בעשור ופחיתות בכבוד הצדקת. לכן קבעו לצין נס מקחו בעשור בשבת, ובעשירי לחדש מתענים לפטירת מרים, ואין נס בקיעת הירדן דוחה האבלות. וכשחל עשירי לחדש בשבת עושין אותו שבת הגדול על שום הנס ואין האבלות המאחרת דוחה אותו, ומוכח כמה גדול כח נס זה. שהרי אבלות מיתת מרים שאינה נדחית מפני נס בקיעת הירדן, נדחית מפני נס מקחו בעשור!

(דרשות החתם סופר ח"ב, רלו ע"ב)

הדרשת שבת הגדול

Danger of Sinner

כידוע, דורשים ברבים בשבת שלפני הפסח, "שבת הגדול", ובשבת שלפני יום הכפורים, "שבת תשובה". ובאר מרן החתם סופר זצ"ל ששבת שתי הדרשות, אחת: ימי הקיץ המועדים לפרענות. הראשונה, לעורר לזהירות לפניהם. והשנייה, לעורר לתשובה אחריהם. וידוע שהגדלה והגבורה שתי קצוות הן, מדות החסד והדין. הצדיק שאינו חוטא הוא הגדול והמבחר. והחוטא ושכ הוא גבור הכובש את יצרו (אבות פ"ד מ"א). על כן, השבת המעוררת שלא לחטא, "שבת הגדול" היא. ו"שבת תשובה", בבחינת הגבורה.

(דרשות החתם סופר ח"ב, ריו ע"ב)

א. מכירת החמין מכירה סופר או"ח קכ.

הדרשת שבת הגדול
אחד מתלמידי מרן זצ"ל, בא לפנינו ספר: אמי היתה אל לחג.

באתי להפרד פני שבת הגדול?!

מוכן שנשארה לי במוצאי שבת שבת תמה: "איציקל, ה' "

מכירה גמורה ז
כתב מרן החתם השקל" זצ"ל, סיכ דעתו של הנכרי לק מצות אנשים [מלך אמנם לדעה, ה' אם דעת הגוי לקנות

Can You Hear Me Now?
אחרי אמת/חוזר אייר, 1887

כן מזדמנים לו ת"ח שנדחו מהם חלקי הרע ונשאר בהם רק החלק הטוב :

ר"ח אייר

הנה לפי סדר לידת השבטים מתיחס חודש

אייר לשמעון. וכן הוא בזוה"ק (ח"א

קע"ג. ר': רל"ו). וחודש ניסן לראובן. ושם

ראובן ע"ש כי ראה ה' ושם שמעון ע"ש כי

שמע ה' והרי שני החדשים האלו בחי' ראי

ובחי' שמיעה. ובזוה"ק כי ראי' היא מקרוב

ושמיעה מרחוק. והיינו כי בניסן ראו ישראל

בעיניהם אלקות כמ"ש לא הספיק בצקת של

אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ

הקב"ה וגאלם. וכן ובמורא גדול - זו גילוי

שכינה. ואח"כ בים י"רא ישראל את היר

הגדולה ואמרו "זה אלי" וראתה שפחה על

הים. וכן נשאר לדורות שנותנין מן השמים

התעוררות לכל איש נלבב בבחינת ראי'. אך

בחודש אייר נשארה רק בחי' שמיעה מרחוק.

והנה כתיב (תהלים מ"ה) שמעו בת יראי והטי

אזניך. וכבר אמרנו במק"א ענין הטיית אוזן

הוא להיות רודף אחר עומק הכוונה ולא יסתפק

כשטחיות הענין. כמו מי שהוא מטה האוזן

לשמוע היטב לבל יאבד ממנו שום הגה ושום

הברה למען ישכיל על עצם הכוונה. וכן הוא

בחודש הזה שצריך האדם להשכיל על הכוונה.

שהמבוקש מהאדם איננו כשהוא רואה את

האלקות בעיניו. שלדבר זה לא היתה צריכה

הנשמה לרדת לזה העולם. וא"כ כל כוונת

הנסים וההארות הגדולות של חודש ניסן היו

הכנה לבד לימי ההסתר והחושך. אחר

הסתלקות הארת ניסן. ולקיים (מיכה ז') כי

אשב בחושך ה' אור לי' ואחר שהאדם משכיל

על דבר טוב לחדש מעשיו כקטן שנולד ואל

תזכרו ראשונות. ומכאן ולהלן חושבנא לקבוע

עצמו כיתד שלא תמוט שיעורין כסדרן לתורה

ולתפלה בכוונה. למצוא האלקות אף בימי

ההסתר. באין אח"כ לחודש סיון המתיחס ללוי.

ע"ש הפעם יהיה אישי אלי. וזוכין לחיבור

ודיבוק ונשיקין דרחימא דחג השבועות :

ויש לומר שענין ג' חדשים אלה מרומזין

במזלות. טלה. שור. תאומים. כי הטלאים

אין הבעלים נותנין עליהם עול אלא מבקשין

אייר
אזניך
וי - וי
ראי' + שמיעה
קירוב
What we saw in
וי
In אייר
what remains
הי' הי' הי'
Listen deeply

להם מרעה טוב ויפה. והמה נמשכין אחר הרועה. ולעומת טובת המרעה נהנין הבעלים מהם בגנות וולדות. ואם יתן עליהם עול הם מתכחשין והגנות והולדות יהיו דלים ורעים.

כן מתדמה ענין ההנהגה העליונה בימי ניסן כמ"ש (הושע י"א) "בחבלי אדם אמשכם

בעבותות אהבה. וישראל מקיימין (שיה"ש א')

משכני אחרין נרוצה. ומתפקקין על רחמי

מאריהון. וכן כתיב (ירמ' ב') "זכרתי לך חסד

נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר."

והכל הוא באהבה וחובה יתירה. אך חודש אייר

מזלו שור. והוא שור לעול. וכמ"ש (תהלים

קכ"ו) הליך ילך וזכה נושא משך הזרע. כי

איננו מרגיש מתיקות העבודה כ"כ. ואעפ"כ

הוא מטה שכמו לסבול עול תורה אפי' בזמן

ההסתר והסתלקות האור כי טוב של ימי ניסן.

ובשביל זה זוכין לחודש סיון שמזלו תאומים.

ובמדרש (שיה"ש פ' ה') אחת היא יונתי

תמתי כמו תאומתי. שהוא תכלית התדבקות

במקור החיים. לא אני גדולה ממנה ולא היא

גדולה ממני כבמדרש שם :

וכ"ק אבי אדומ"ר וצללה"ה הגיד כי ניסן

מזלו טלה רומז אל הכלל כאמרם ז"ל

מה צאן אין להם אלא קול אחד ובו פסח ראשון

עבודת הכלל. אייר רומז על כל פרט בפ"ע

ומזלו שור דקאי גילדי גילדי כבש"ס ר"ה

(כ"ו). שזה מורה על חילוק הפרטים ובו

פסח שני שהוא עבודת יחידים. וסיון מזלו

תאומים על שם הכלל והפרט יחד. היינו שכלל

ישראל קבלו התורה. ומ"מ קיבל כל אחד

חלקו. עכת"ד. והיינו כי בניסן שנותנין הארות

גדולות מן השמים אף למי שאינו ראוי ומושכין

בעבותות אהבה כנ"ל. ומובן שאין זה רק מצד

הכלל שכנסת ישראל אהובה לפני המקום.

וע"כ אז נרצין מצד הכלל. אבל באייר הוא זמן

עבודה אפי' בהסתלקות ההארות הגדולות.

וזהו לכל פרט ופרט כמו שהוא. וע"כ צריכין

לראות ולהשגיח שיהיו נרצין גם מצד הפרט.

כי אחר שכבר התאחדו כל ישראל בעבודת

חודש ניסן וחדש הבא קרבן מתרומה חדשה.

שהיא התאחדות ישראל על ידי השקלים.

הגיע הזמן באייר לפשט העקמומיות שבלב

בפרטות כל איש ואיש לפי מהותו. וע"כ באה

וי - וי
וי - וי
וי - וי

וי - וי
וי - וי

בו מצות פסח שני לטמא ושהי' בדרך ר מאחר שאו הוא זמן ריצוי הפרטים :

ולפי סדר האר"י ז"ל שהחדשים הם

סדר הדגלים מתיחסים החדשים.

ליהודה. אייר ליששכר. סיון לזבולון. יש

נמי באופן הנ"ל. כי יהודה הוא עבט הב

והוא מצד הכלל כמ"ש (דברים ל"ג)

בישורון מלך בהתאסף. ומלך הוא כאחו

כלל ישראל. יששכר הוא בעל תורה כב

(במדבר פ"ב סי' י') ותורה הוא בשכל ו

שבוה הוא כל פרט ופרט בפ"ע כאמר

שאר דעתם של בני אדם שוות. ובזוה"ק

ק"ג) נודע בשערים בעלה כל חד וחד

מה דמשער בליבוי. ויש לומר לפי

חדשים האלו הם תורה ומצוות. כזה

יששכר תורה שבמות. יהודה מצוות המיו

ללב כמ"ש ודבק לבנו במצותיך. והוא

שלבנו לב כל ישראל והוא התשוקה י

ישראל לאביהן שבשמים. וע"כ כל ע

המצוות שהעיקר של עשיית המצוות

לעשותן באהבה ותשוקה ובהתלהבות מח

ליהודה. וע"כ בניסן שהוא זמן העבודה ו

השבת שאור ופסח מצה ומרור וכל קו

התג וקדושת היום שהם מצוות מעשיו

המאחדים את כנסת ישראל. שבעטי

ישראל שוים. והוא מתיחס ליהודה.

שהתאחדו כנ"ל הגיע חודש אייר זמן

לחדש שהוא בפרט להישיר את כל פרט

והוא מתיחס ליששכר שהוא בעל תורה. ו

סיון מתיחס לזבולון מלשון (בראשית ל')

אישי. וכן יש למצוא ענין זה בצירוף ה

שבחדשים אלו. ניסן הוי' כסדר. ו

האחרונה לבסוף. כי הה"א האחרונה היא

להורות שישראל התאחדו בהש"י בא

מצוות מעשיות. כי האות האחרונה ע

היא הקרובה יותר להנבראים כנודע. ו

ההוי' שבחודש אייר הוא הויות באמצע

וא"ו היא האחרונה להורות שישראל מת

בקב"ה באמצעות אות וא"ו שהיא תורה

למבינים :

והנה לפי האמור יש לפרש משנת ספר

המליך אות וא"ו בהרהור וקשר ל

וצרפן זה בזה וצר בהן שור בעולם ואייר

וי - וי
וי - וי
וי - וי

שליטת ח"מ, על כן לנדה היתה על כן היתה רק כנדה, לא כמו שאר עריות שאמרוין ומרוחקין לעולם, רק כמו נדה שמותרת לאחר זמן. (א"ת סי' כ"ט)

הנה תכונן על פי ספר יצירה הנ"ל, חוש הראיה כנפש הווא נגד חדש תמוז בשנה, וחוש השמיעה כנפש נגד חדש אב בשנה, והנה תמצא (כמזכיר ב) כסידור השבטים לדגליהם א, יהודה יששכר וזבולון (שערי אורה שער ה' ס"ה ע"ב) נגד ניסן אייר סיון דגל א', דגל ב' ראובן שמעון נד, הנה ראובן נגד תמוז שהוא חדש חוש הראיה, על כן אמרה לאה בלידת ראובן לשון ראיה (כראשית כ"ט לב) כי ראיה י"ו בעניי, ושמעון נגד חדש אב הוא נגד חוש השמיעה, על כן אמרה לאה בלידתו לשון שמיעה (שם ל"ג) כי שמע י"ו כי וכו' (והנה תמצא אות הראשון בשם ראובן אות ר' כמו אות הראשון של ראיה, וכן אות הראשון בשמעון ט' כמו אות הראשון של שמיעה). והנה תמצא כי הנשיאים של אלו ב' השבטים שהם נגד ב' החדשים, בעוד שהיו ישראל כמדבר אירע בהן מה שאירע, והנה המרגלים הלכו לתור את הארץ ככ"ט סיון (תענית כ"ט), ממילא הלכו בתמוז חדש הראיה, (כמדבר לב ט) ויראו את הארץ וניבאו את לב בני ישראל וכו' ונפגם חוש הראיה, והנה (שם י"ג כה) וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום בחדש אב חדש השמיעה והוציאו דיבה על הארץ, (שם י"ד א) ותשא כל העדה ויתנו את קולם כי שמעו לדכריהם ונפגם בחוש השמיעה, ונגזרה גזירה על אלו ב' החדשים עד כי ירחם הש"י במהרה בימינו, לזה תמצא דהב' נשיאים של אלו הב' שבטים ראובן שמעון קבלו פגם תיכף בהיותם כמדבר אליצור כן שדיאור בעדת קרה, וחמרי בן שלוא (הוא שלומיאל כמו שאמרו רז"ל (סנהדרין פ"ג)) בשיטים, על כן אנו מתפללים (וניאל ט"ו) המה אלקי אונן ושמע, פקח עיניך וראיה וגו' כדי שיתקן ראיה ושמיעה, על כן במ"ו באב שכבר קיימא מיהרא באשלמותא ומתעוררים הרהמים שלימות הרצון (תענית כ"ג). בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים ואומרות בחור שא נא עיניך וראיה, הנה הכהורים רואים ושומעים מה הן אומרות הכל לתיקון עליון לכנסת ישראל, בין והתכונן ודרוש וקבל שכו.

(א) עיין אלול מאמר א' סימן ח.

(ד) על פי קבלת הארז"ל (לקיח בא טעמי המצות) אשר כל החדשים הם בחינת איברי הראש, והנה ב' החדשים הללו הם בחינת עין ימין (תמוז) ובחינת עין שמאל (אב), וכעת בעונה"ר נאמר (איכה א טו) עיני עיני יורדה מי"ם עיין שם, נראה לי הוא הנרמז בדברי רז"ל (תענית כ"ד) כלה (כנסת ישראל) שעניי"ה יפות אין כל גופה צריך כדיקה ובהיפך ח"ו וכו', והנה עינים הללו יתקנו ויאירו כבוא פינחס אליה"ו במהרה בימינו בנימטריא ב' פעמים עי"ן, הוא אשר יסד המקונן (שאמר משה בשליחות הראשון ששלחו הש"י לנאול את ישראל קאמר) קצת לטיב ס את כ"מ בצע כי תשלח ואחרי גלעדי ישולח, ומעין זה הוא כתרנום המיוחס ליונתן כפסוק (שמות ד יג) שלח נא ביד תשלח ביד פינחס אליהו דאנת עתיד למישלח כסוף יומי"א, והנה אין מזה רמז בכתוב אבל נרמז (שם ג ד) ונרא י"ו כי סר לראות ס"ר בנימטריא ב' פעמים עי"ן, משה הסתכל שהב' החדשים לא יתקנו ויאירו לגמרי עד הגאולה האחרונה שיבוא פינחס אליה"ו בנימטריא ב' פעמים עי"ן, על כן ביקש משה שלח נא וכו' וכדברי המתרגם הנ"ל, והנה מקובל מן המקובלים הראשונים (סריק היכלות הקדוש פל"ט) שמות תרין משיחין, בן יוסף וכן דוד, הם נחמיה בן חושיל מנחם בן עמיאל, וכן יסד הפייטן בסליחות (ב דעשי"ת סליחה טו) תשבי מנחם ונחמיה, והנה נחמיה ב"ן חושיל מנחם ב"ן עמיאל אליה"ו בנימטריא בראשי"ת, הנה הג' גואלים הללו נרמזים בהתחלת התורה לרמוז כבוא הג' גואלים הללו אז (תהלים ק"ד לא) ישמ"ח (אותיות משי"ח) י"ו כמעשיו, והנה נעוץ סוף התורה כתחילתה (וכריס לד יב) לעיני כל ישראל (כראשית א א) בראשית ברא אלקים, רצ"ל לתיקון ולהאיר העינים של כנסת ישראל (היינו הב' חדשים הנ"ל) שנקראו עיני"ם), הנה בראשית"ת (הג' גואלים הנ"ל) ברא אלהים, יבואו במהרה בימינו לגאולינו גאולת עולם.

(ה) נראה לי שיש לכיון כאלו הב' חדשים באומרו (ברכת אפ"ת וי"ב) עוזר דלים אשר הש"י יעזור במהרה לשני החדשים הללו הנקראים דלים, הא כיצד? הוא גם כן על פי מה שכתב הארז"ל (ע"ח שמי"ו ס"ד) ודרוש ידרושהו כמגלה עמוקות (ואתחנן אותך קח) אשר השם אדני במילואו כזה אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד הנה הוא

הוא י"כ אותיות, ככל חדש מאד כמדר החדשים ניסן אות א', אי"ת פ', הנה מניע לתמוז אות ד' וז"ל כי אלו הב' חדשים המה דלים בעניי נביניהם במהרה ומדלה יבצע, רש"י"ם, עיין מה שכתבתי לעיל (א) ראובן שמעון, ראשי תיבות ר"ש בדרושי אלול (א ח) מה שאנחנו אלול כדלים וכרש"י"ם דפקנו להלן אי"ת), והנה יש לכיון ב יעזור להדלים הללו, והנה תיכו א' לשון דלדול ודלות, ב' לשון א' ארוממך י"ו כי דליתני"הי אותיות ד"ל שבחדשים הללו לשון דלות, והש"י העוזר דלי ויהיה כפירוש השני לשון נכה אמר (במדבר כו ז) יזל מי"ם ב"י עיני עיני יורדה מי"ם, משה כך במהרה בימינו יזל מי"ם הב' (שה"ש ד טו) ונזולים מן לַבָּנָן, מנוזרת ונוזלת.

(ו) וכיון שכא לידינו פסוק אר"ב כקצרה, (ודברנו כאר וכו', דאלו הב' חדשים מניע את לעיל (סימן ח), ולחדש אלול מניע יצורף אליהם אלול (שהם כַּבֵּל (תהלים נ"ט טו) בבית אלקים נבחר פתוחה לשבים, (הארכנו בכא"ב כדל"ם וכרש"י"ם דפקנו דלת מכוור כוזר (חי"ב ע"ח) אשר נ"כ לחלק יעקב, ותמוז אב אלול זה לשמחה לעשו שנפל גם אלול לישראל לעשות תשובה קודם ועשה יעקב כמה מלחמות בת אלול מידו והכיני לישראל לתשוע עמוקות (ואסן קז), ועל ידו זה תמוז ואב, ויצורף הת' לאותיות פתוחה לשבים, וזהו ארוממך י"ו (ב) עיין כסלו טבת מאמר ב' סימן כ"ד

א"ת י"ו אלול אל"ף י"ו - א"ת
י"ו י"ו י"ו - א"ת י"ו אלול
א"ת י"ו אלול אל"ף י"ו
א"ת י"ו אלול אל"ף י"ו

[nie - ei] 'na - h'ia
י"ו אי ספד ל' להגלות, ומי גלוי יגולא * (איכה א טו פסוק כ"ד וכו')
י"ו אי ספד ל' להגלות, ומי גלוי יגולא * (איכה א טו פסוק כ"ד וכו')

הנשמע מקורו אינו מתקבל, אבל בשעה שהולכים ומתרחקים חלה השמיעה למפרע. והנה כמה פעמים ישבת סמוך אלי, ואני הייתי מדבר אליך בכל סוגן של דיבורים. גם התחנתי, וגם התרעמתי, גם פייסתי, וגם העלבתי. דברתי דיבורים של התקבוצה ודיבורים של הרחקה. וכל זה היה נראה כזוהר צרור לי. היית פותח את עיניך במבט שאינו אומר כלום. כלומר, דבר אל הכוחל. ועכשו אידע הפלא, ומתקיימו דבריו של דוד המלך. הלאת, ופתאום נפתחו אויני למפרע. הוי! לכו בנים שמעו לי. וזו היא השאלה שאני מעמיד לפניך. השיבני דבר, אם באמת הטיבה של חוכן מכתבך הוא מצד הפסוק של דוד המלך.

יחזק הוטר

קנה.

א' דסליחות פרישת נצבים תשל"ו.

מעלת כבוד...

ויעמות בנינו נצח!

מכתבו היקר לי מאד קבלתי. בכל משפט ומשפט ממכתבו טעמתי טעם של ידיות עדינה, מן הסוג המעולה ביותר. והני בא בזה לקראתו בתודה ובברכה כי יחזק השם את כחו וחילו לדומם את בית מודשו אשר הקים ברוחו הכביר, ולהעלות את תלמידיו בתורה ויראה ודרך ארץ, אשר זו היא הברכה המשולשת השורה על כת"ר בעצמו.

... והני בזה לחזור על המליצה הנאה בענין זה ע"פ מוסר דגמרא:

"מר באתרי ומר באתרי ולא פליגי", שאם רוצים למנוע פלוגתא ומחלוקת, אז צריכים להסתדר כל אחד באתרי ובמקומו. וקורא אני על כת"ר: "ורב שלום בוניך", כי ע"י שבנה בנין לעצמו הרבה שלום בעולם.

יודע אני היטב כי כל התחלות קשות, אלא שכת"ר השכיל להכניס את עצמו בעול הזה בעודו בנעוריו, אשר על זה נאמר: "טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו".

ויעקר עבודתו של כת"ר צריך להיות יצירת חוקף בנפשו לא להתמעל מכל מונע ומעכב. וידע נא כת"ר שאע"פ שסולק מונע ומעכב היא

1 ישעה נה, יג.
2 אימה ג, כו.

4

המשולשת במשנה דאבות. ונודאי שנוכחים הם דבריך במערכת ה"מדד-כנגד-מדה" שבאות במכתבך. אבל נקודת-תמצית אחת נשמטה והסירה היא מאד בפירוש דברי הרמב"ם לפי דבריך. נקודת-תמצית זו היא החסרון שבדבריך לטעם יחוד ענין זה לנו חנוכה דוקא. הלא כל אותם הדברים שמנתי בנר חנוכה בהתאמתם ל"עם זו יצאתי לי תהלתי יספור", ניתנו להאמר, והם נאמרים בענין פורים. כי גם בפורים ישנה הלכה של פוסטומא ניסא, וגם פוסטומא ניסא של מצות היום דפורים נכללים הם בפסוק ד"תהלתי יספור". וגם הברכה המשולשת של חגיגות כפי שונאמורה במשנה דאבות מתאימה היא לכל מצות היום דפורים. והלא דעת לבנון נקל שאם הרמב"ם העמיד את לשונו בחגיגות דנר חנוכה, בודאי שהענין מחייב יחיד אופי החגיגות הזו לחנוכה דוקא. ונקודת-תמצית זו צריכה להיות אבן-הפינה בענין החגיגות דנר חנוכה. ועל-כן אמרתי שיש השמטה במהלך הפירוש שלך בדברי הרמב"ם.

יחזק הוטר

גב. בבקשה לדרוש בשמי בשלומה של נות ביתך הרבנית תחי מנשים באהל חבורך.

קנה.

כ"ח תמוז תשל"ו.

יקורי,

שלום וברכה!

בטח קבלת המברק. את המברק שלחתי תיכף אחרי קריאת מכתבך המופלא. עכשו הניי רוצה להעמיד לפניך את השאלה דלהלן:

בשכבר הימים היה מרגלא במימי להרות באצבע על פסוק אחד בתהלים. דהנה בנוהג שבפעלים אם ראונו רוצה לדבר לשמענו הנה הוא קורא את שמענו אליו ואומר לו, בוא אלי ואדבר אליך. אמנם דוד המלך בתהלים נוהג בזה הנהגה הפוכה, שהרי הוא אומר: "לכו בנים שמעו לי". ויצא מדברים אלה, שבשעה שהדבור הוא מכון אל הבנים, ישנה הרכי-תמצא כון שדוקא ההלכה למרחקים מולידה את השמיעה. כלומר,

3 ישעה מה, כא.
4 תהלים לז, יג.

מאמר על עקב וז"ל

ר' אברהם הלוי שאר שטיבל

יבוב

הלקח

פרשת עקב

והלבוש

קסט

פרשת עקב

אך ג"כ מפרש על דרך
האדם מחזקון צוה אומר
להצילו לשמחה כל היום
: זו שממלא כל לבבו וכל
אזנים של האדם כדבר
: נחמו נחמו עמי יאמר
אלקינו הוא הנחמה.

האדם לקרבת אלקים,
האלקין, כדכ' (מהלים
אלקים לי טוב", שפי'
זו קרבת, אני קרוב
שולט עלי אלקים, מדת
גרה מאוד, אבל לי טוב,
השי"ת, וזה הוא הטוב
קרבת עולה בגימטריא
לידי קרבת ולהרגיש
כי הנחמה בגלות שייך
: ציוס הזה באים לידי
יא הזני ישכר בשם
ד"ע, אהבה בכל לב
בה בכל מאוד עולה
זך האהבה הגדולה
שמה, ולכן בשבת זו
שמע ישראל ועשרת
היא הנחמה.

בתיב "והי" עקב תשמעון את כל
המשפטים האלה ושמתם וגו' ושמר
ה"א לך את הצריח ואת החסד אשר נשבע
לאבותיך" והקשה בנועם אלימלך בשם
מפרשים דאם ישמעו לכל המשפטים, א"כ
למה הם צריכים לזכות אבות, ולמה לא יועיל
להם זכות עזמם אשר עושים המשפטים?

בספרים הקדושים מובאר כי עקב מרמו
על זמן עקבתא דמשיחא, שהוא
העקב מכל הדורות, ולא עוד אלא כל הדורות
הם מתקנים את קומת אדם הראשון, ודור
האחרון הם מתקנים העקב, סוף כל הקומה,
מקום אשר יש בה מעט חיות, ולכן הם
נקראים בשם עקב. ושמעתי מאחמ"ו זללה"ה
שכן נקרא עקבתא דמשיחא, כי העקב אין
בו חיות, ואינו מרגיש כלל, כמו שאמרו חז"ל
(שבת יג:) אין בשר המת שבה מרגיש באיזמל,
ואיחא כי הכונה לעקב שהוא בשר מת בגופו
של אדם, וכן עקבתא דמשיחא הוא כמו בשר
עקב שאינו מרגיש כלל. דור שאינו מרגיש לא
בטובותיו של הקב"ה, אינו זוכר לחת שבה
והודאה כל יום ויום על החסד הגדול
שהשאיר לנו זקני הדור, ולהתפלל עליהם
שילכו עמנו לקראת משיח צדקינו. ולא רח"ל
בהתרחות שהוא שולח אלינו, ועל זה אומר
התורה והי' לשון שמחה, כי השמחה יהי',
בעת אשר בימי עקב תשמעון.

ואולי י"ל עפ"ז לתוך קושיית הנועם
אלימלך, עפ"י דברי הרד"ק במהלים
(י"ז ח') עה"פ "שמרני כאישון בת עין", כי
הנו"ן בסוף המצוה בא להקטין את המלה,
ובעין האדם נראה דמות איש קטן, ולכן נקרא
אישון, וי"ל לפי דבריו כי השמיעה בעת
עקבתא דמשיחא אפילו יהי' בבחינת תשמעון,
היינו שמיעה קטנה, לא במלוי האיכות כראוי,
רק לנחת ידי חובה בדרגת קטנה מאוד,
אעפ"כ לפי ערך הזמן וההסתר הגדול יהי'
שמחה גדולה במרום, ושמר ה"א לך את
הצריח ואת החסד. ומיושב קושיא הנ"ל, כי
כונת התורה הוא כי אפילו בשמיעה מעט
הכמות יהי' ג"כ ישועה, ולזה צריכין זכות
אבות.

Even a small
mitzvah

בתיב (ישעי נ"ד ז') "צדגה קטן עוזבתיך
וצרחמים גדולים אקבצך" בספרים
הק' איחא עק"ב ר"ת צדגה קטן עוזבתיך,
קאי על עקבתא דמשיחא דנראים בני ישראל
כאילו הם נעוצים, אבל אם בעת ההיא ישמעו
לקול ה', אז יתקיים סיפא דקרא, וצרחמים
גדולים אקבצך, וראיתי בספר חמרא טובא
שהוסיף רמו וצרחמים גדולים אקבצך עולה
בגימטריא צרי"ת, וזה מרומו בדברי הפסוק
ושמר ה' אלקיך לך את הצריח וגו', היינו
זה הצריח שיתקיים צמה"ב, וצרחמים גדולים
אקבצך.

תורה תבלין

לדעתי נחוץ לאיש כמוך לקנות כח ההתמדה לקנין עצמי,
ובכח ההתמדה מתגרשים ממילא ההרהורים, המחשבות
והדאגות.

כח הלימוד יבריא ממנו כל ההרהורים הבאים לבלבלו, כי
הקב"ה אמר: בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין (קדושין
דף ל ע"ב).

אני מקצר ומסיים בתפילה שהשי"ת ברחמיו יצליחך ויאר
פניו אליך במאור התורה וביראת אלקים אשר לזה תערוג נפש
אביך.

אם שמוע תשמעו

לגבי מעמד הר סיני נאמר: "קול גדול ולא יסף" (דברים
ה, יט). ובתרגום מפרש "ולא יסף, ולא פסק". הכוונה היא,
שהקול שנאמר בסיני אינו נפסק, וצריך שיהא קול זה נשמע
תמיד בלבו של אדם ובכל יום יהיו בעיניו כחדשים, וכמו
שדרשו על הפסוק "אשר אנכי מצוך היום" (דברים, ראה רש"י
שם). וא"כ צריך האדם להרגיל את עצמו כאילו הוא שומע
את הקול תמיד, ועי"ז יהיה זריז לקיים ככל המצוה המוטלת
עליו.

אבל אם לא נזהר במצוות, זה יורה שהקול נשאר בסיני

אהבת תורה ויראת שמים

ולא לקח את הקול עמו לתמיד, וזהו שנאמר "אוזן זאת ששמעה
 בהר סיני", דהיינו רק בסיני שמע, ומשם ואילך שוב אינו שומע
את הקול והוא נשכח ממנו, לכן תענש אוזן זאת.

ונראה דהכל תלוי בשמיעה, דבאמת כאשר זוכים לשמוע
 דבר ה' צריך לעשות השתדלות שהדברים יכנסו לכל רמ"ח
 האיברים, ואם השמיעה כראוי, הרי כל הגוף משתעבד לקיום
 המצוות וכל האיברים מזורזים להוציא לפועל מה ששמע, ואם
 השמיעה אינה מחייבת לזרוז וקיום המצוות, מוכח ששמע רק
 מקופיא, כדאמרי אינשי שנכנס באוזן אחד ויוצא מהאוזן השני,
 ומשום כך אינו עושה שום רושם על שאר האיברים, והדברים
 כאילו נשארו רק באוזן לבד, ולכן מדקדק ואומר "אוזן ששמעה",
 דהיינו שרק האוזן שמעה ולא שאר האיברים, ומפני כך נענש
 באזנו.

על כן יאמרו המושלים בואו חשבון

בגמרא בבא בתרא (דף עח) "המושלים אלו המושלים
 ביצרם, באו חשבון באו ונחשוב חשבוננו של עולם הפסד מצוה
 כנגד שכרה".

שמעתי מבנו של הרב שמעון מנשה מבריסק ששמע מהגאון
 מהרי"ל דיסקין בעצמו, דרכו היה להגיד שיעור בפני מצויינים
 ואחרי השיעור היה אומר דברי מוסר, בשבת אחת בבקר דבר
 בפני תלמידיו בעניני נסיונות של האדם בעולם הזה, וחקר

מאמרי פיל ז'יג וויג - ר' אברהם הלוי שאר ה"א

ז'לבוב

צבדה צבחינת עץ החיים, הענן, אבל צבואס לארץ, ה' ואספת דגניך, לתקן היל עבודה הנסכים.

ן קריאת שמע, אמת כי פר נפשו בקריאת שמע, הפדות של שמע, אינה זר עוסק בעניני העולם צבדות יש כלל של עדות ינה אינה עדות, ומפרש ז"ג) "כי המטמין עזמו במקום שיש התנגדות אינו עדות אבל במקום להזימו והוא מתגבר הזימו ולומר עמנו הייתם הקורא קריאת שמע לחוד צידור הטוב מהרע הוא הקורא קריאת שמע בלא זקר, כי תפילין הוא העצה האדם לצרר הטוב מהרע. הטעם הוא ענין הדעת ידע לקרות אבא ואמא זגן, ולכן תפילין של ראש לצרר הדעת שבמות, ולכן מקום שמוחו של חינוק ז' שמפקח את הלב, ולכן נגד הלב, לסייע נגד צ' ה' חטא עץ הדעת. וצוה למה הקורא ק"ש בלא צ' וצוה בלא מנחה ועולה ז' התפילין שיך לעבודה הנסכים.

הלקח

שבת אין מניחים תפילין, בשבת עוסקים בעבודה תיקון עץ הדעת ע"י אכילת המאכלים עצמם, מקדשין על היין בכניסתו, כי ציין יש טוב ויש רע, תערוכות, כדאיחא אגברו חמרא אדרדקי, ויין מגלה הפנימיות של האדם

פרשת קרח

והלבו

קמט

כדאי נכנס יין ילא סו"ד, אבל לאידך מציא לידי עריות וכל דצר לא טוב, ולכן בשבת מקדשין על היין ומצררים הטוב מהרע, וכן הוא ענין לחם משנה, לצרר ולתקן העירוב טוב ורע בחטה בשעת חטא עץ הדעת.

פרשת קרח

מקבלין פני השבת כמזמור לדוד "הבו לר' בני אליס", ואיחא בשם הארז"ל לכוון צעת אמירת המזמור לקבל השבת. ומבואר בחז"ל (נרכות כט.) כי תקנו ז' ברכות בתפלת שבת נגד ז' קולות שיש כמזמור הזה, והי"ח אזכרות הם מכוונים נגד הי"ח ברכות בתפלת חול, ויש לצרר הדברים, וענין שייכות הו' קולות לשבת קודש.

יכולים לשמוע האנכי ולידע כי ה' אלקינו, ולשמוע הלא יהי' לך ולידע כי ה' אחד. ש"מע ישראל עה"כ עולה בגימטריא ז' פעמים קול, לרמוז שאומרים לאדם לשמוע אלו ז' קולות שהי' צעת מסן תורה, כי זה הוא הלווי של שמע ישראל.

ר' ראיתי סיפור מהגאון רבי יחזקאל אברמסקי ז"ל, שצעת שהציאו אותו לחקירה צעת המאסר צרוסיא, זעק עליו החוקר בקולות משונים והוא לא נחפעל כלל, וזה הרגיו החוקר מאוד, וזעק בקול משונה ביותר המפחיד לב כל אדם, והגאון לא זז ממקומו ולא הביע שום רגש של פחד, ושאל אותו החוקר צרוגוא האם שמעת פעם קול כזה, וענה לו ששמע קול יותר חזק, ושאל אותו החוקר מתי, ואמר לו צסיני. הקול צסיני הוא קול המשטיק כל הקולות, ויכולין לשמוע אותו קול גדול, ואז אין קול אחר המפריע. רק אנו שומעים קולות אחרים המונעים אותנו מלשמוע הקול של סיני. קול גלגל חמה (ע"י יומא כ:) הוא קול גדול המפריע, חמה

הוא ה' וז' קולות

הוא ה' וז' קולות

אך גם באמת גם בעולם העקודים שנקרא
 צינה היה כעין שצירה כידוע^{ע"ז} אך ח"ו לא
 נקרא שצירה. ועל דרך משל, צראה יש מקום
לטעות צראית העין^{ע"ז} ובפרט מה שרואין
 בטבע בודאי מקום לטעות, ועל זה אותה
 התורה הקדושה (במדבר טו, לט) ולא תתורו^{ע"ז}
 וגו'. אך השמיעה הוא צחינת מה ששמעו
מנאמן, שאז אין לטעות, ותורה הקדושה שמעו
בסיני מהקב"ה ית"ש פה אל פה, ולכן מנות
אמונה יקר מאד, והנה באמת זה חכמה יתירה
בצחינת שמיעה ואמונה החזק בנו, מפני
ששמענו בסיני אנכי ולא יהיה לך.

והנה מה שלא היה בשמן להדליק רק יוס
 אחד (שנת כא:) זה היה גם כן נס,
 שבתוך המלחמה ובלשו את ההיכל הקודש,
 נסתר פך זה שחמוס צחותמו של כהן גדול. אך
 באמת הכל לפי מעשה הדור שפגמו ונתחייבו
 גלות יון, וטמאו כל השמנים (שם) היינו כל
 החכמות^{ע"ז} ראו להתחכם נגד חכמת תורה
 הקדושה, ולא נשאר רק פך אחד להדליק יוס
 אחד, היינו האמונה נשאר בישראל אפילו
 בגלותם, אבל המדות טמאו בעוה"ר, כי גזרו
 היונים לטמאות צוהמתן המדות כידוע^{ע"ז} אך
 באמונה^{ע"ז} לא היו יכולים לפשוט ידם, כי הוא
 תקוע בלב ישראל חמוס צחותמו של הקב"ה
 שנקרא כהן גדול, כמ"ש בגמרא (סנהדרין לט).
 אלקיכם כהן כו'.

ולכן באמת הנס נעשה גם בפך הראשון
 שנמלא בתוך הערלים ולא ראו אותו,
 אך הז' ימים היה הנס כמו מאין, וזה כעין

ולבן המנוה להדליק ח' ימים, כי באמת גם
 ציוס הראשון שהוא נגד אמונה^{ע"ז} היה
 גם כן נס, כי זה חידוש גדול שעמדו בנסיון
 כזה, כידוע ציוסיפון (ע"י פי"ח ופ"כ-פכ"ג)
 דהאמונה גדלה מאד עד שמסרו נפשם
 בצטחון ואמונה, ועל ידי כח האמונה זכו
 לתקן שארי המדות, כי עלו לבטחון ואמונה
 עדי נתייחדו בשורשן שורש האחדות, בסוד
 (דברים ז, ד) ואתם הדבקים, והוא אחד ושמו
 אחד (וכריה יד, ט) וישראל גוי אחד (שמואל ב' ז,
 כג). ולזה האירו מקדושתו יתברך מלא כבודו,
 המדות המרומזו צו' ימים, וסר החשך של
 היונים ימ"ש, והאור האיר עד למטה, כי היו
 דבקים באחדות האמת, כי שלהבת קשורה
 בגחלת (ספר יצירה פ"א מ"ז)^{ע"ז} ו"שלהבת" עם
 "גחלת" בגימ' אלף ומאה וע"ת, והאלף חוזר
 לאלף^{ע"ז} והוא אחד, ובגימ' כולם קע"ט^{ע"ז}
 כמנין "להדליק".

ע"ז. ע"י ע"ח שער ר' פ"א ופ"ה. וע"י במאמרי סוכות (לה). פ. מבואר בריש ספר נובלות חכמה באריכות, יעו"ש. וע"י
 ר"פ יתרו (פד.) ובמאמרי שבועות (רעת). פ.א. אחרי לכבכם ואחרי עיניכם. פ.ב. ע"י מנחות (פה:) ותיקו"ז בהקדמה
 (יג:). פ.ג. ע"י רמב"ם הלי חנוכה פ"ג ה"א. פ.ד. ע"י לעיל (נה.) ובהערה כ"ד. פ.ה. ע"י לעיל (קעז:) הערה ע"ח.
 פו. אוצרות חיים שער העקודים פ"א, וע"ח שער ר' פ"א. וע"י במאמרי סוכות (לה.). פז. ע"י לעיל (נה.) ובהערה כ"ד.
 פח. וע"י בנהר שלום בכוננת חנוכה. פט. ע"י במאמרי סוכות (מט.) ובהערות ק"ג וקנ"א. צ. א' של האלף וקע"ח

וכסה | ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא

תמארת צבי

וכפרה יומא נג א
וכפרי עני הכפרת. תוכס' יומא
י א י
וכפרה עני הכפרת את הכפרת.
יימא נג א
וכפרה נגי ולא ימות. יומא פ א יומא. ילא יומא. שם

אתקלים

ייחפי ענן קטירתא ית כפירתא די על סהדינתא ילא

י לא יומא. שם

פירוש רש"י הירש

— הוא האליל, שגם הצדוקים של ימינו סוגדים לו, ובשמי הב נוהגים בניגוד לכל דין בשעות הקדושות ביותר של עבודת ה'.

אם נציין עוד, נמצא, ששיטת הקטרת הקטורת של הצדוקים היתה נקיטה גם בידי נדב ואביהוא; אף הם הקטירו כך אותה קטירת הרת אסון. שהרי נאמר בהם: "ויקחו וגו' איש מחתתו ויתנו בהן אש וישומו עליה קטרת ויקריבו לפני ה'" (לעיל י, א). נראה ברור, שאף הם לא זרו את הקטורת לפני ה' — אלא הבניסו אותה לפני ה', כשעשנה היה עולה! לדברי תורת-כהנים לשמיני (ט, כד; ראה ראב"ד שם), הם הבניסו אותה לקודש הקדשים (עי' גם ייבא נג ע"א). נמצא, שנהגו כשיטת הצדוקים: נכנסו לפני ה' אל קידש הקדשים — כשענן הקטורת היה מיתמר ועולה! אם נכון דבר זה, הרי כאן שוב הדבר האופייני: כבר הצדוקים בשעתם היו תלמידיהם של נדב ואביהוא; כדרך שהקראים אחר כך היו מסחייעים בכל אלה, שדעותיהם ותורותיהם נדחו עלידי חכמי ישראל. ונראה עוד, שאותו תיקון בחוק והכנסה בפנים של הצדוקים — יש בו כווי לבטא את כל עיקרון הסטייה של הצדוקים מקבלת החכמים. כהן גדול של אמת איננו אלא משרת של רצון ה', המכניע את ראות עינו הסובייקטיבית. בעיניו, אש המזבח היא אשדת, ורק ניחוח לה' הוא ריח ניחוח לו. הוא מעמיד את אש המזבח על אדמת התורה, ורק מול עין ה' הבוחנת ורק על אדמת תורתו הוא יעבד עבודה שתהא לריח ניחוח לה'. גם פעילותו לתורה תיעשה על אדמת התורה. ואילו כהן הצדוקי היפך את אש המזבח לאשו הוא ועושה אותה כלי למעשהו. מחוץ לאדמת התורה הוא מעלה קטרת לריח ניחוח לו; הוא זורה את הקטורת בחוץ; ודבר המעלה ריח טוב באשו — ורצונו הסובייקטיבי מיצא בו נחת רוח — אותו הוא מכניס אל מקדש התורה וכיפה אותו על רצון ה'. דבר שהיא ריח ניחוח לו — גם ה' יקבלני לריח ניחוח.

מי יודע, שמא עצם הניגוד הזה, המביע את כל מהית עיקרון הצדוקים — והבא לידי כישוי באותה דרך הקטרה — הוא שהביאם לידי אותה שיטה בניגוד גמיר למשמע הכתובים!

אומה עת מן העתיד האידיאלי — רשאי הוא לבטא את פרטיותו הועירה ולהביט בה בפני שכינה: "וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות".

אופן הקטרת הקטורת בקודש הקדשים היה לסלע מחלוקת בין החכמים לבין הצדוקים. הצדוקים הורה, ש"יחן מבחון ויכניס": הכהן הגדול היה זורה את הקטרת על הגחלים מחוץ לקודש הקדשים; ונמצא, שענן הקטרת היה מיתמר ועולה — בכניסתו לקודש הקדשים. ואילי לפי קבלת החכמים היה מכניס כאחד את הגחלים וכף הקטורת — ורק בין הברים היה שיפך את הקטורת על הגחלים (עי' יומא נג ע"א). הגשמת שיטתם המיטעית היתה חשיבה ביותר בעיני הצדוקים; משים כך אחד מהם "היה שמה שמחה גדולה", כשניתנה לו הזדמנות — בהיותו כהן גדול — לקיים איתה הלכה למעשה (עי' שם יט ע"ב). לפיכך היו משיעים כל כהן גנול בצרב יום הכיפורים, לבל יקטיר את הקטורת כדעת הצדוקים (עי' שם יח ע"ב). והנה ראוי לציין: דרקא קבלת החכמים מתאימה במלואה למשמע לשון הכתוב; ואילו חפיסת הצדוקים מכארת את הכתובים בדוחק רב. שהרי ההלכה היא ברורה וחרמשמעיית: "ולקח מלאימתחה וגו' ומלא חפניו קטרת וגו' והביא מבית לפרכת ונתן את-הקטרת עליהאש לפני ה'" (פסוקים יביג); דברים אלה מתאימים רק לדעת החכמים. שיש להביא את האש הקטורת אל קודש הקדשים — ורק שם לשפוך את הקטורת על האש! מול לשון ברורה זו של הכתוב הרי הצדוקים מכיאים ראייה מן האמור בפסוק ב: "ואל יבא וגו' כי כענן אראה"; והם מבארים פסוק זה כאילו נאמר בו: ואל יבא וגו' כראם בענן; היה אומר: יביא רק בענן. אך אין לאל ידם להוציא ממשוטם גם את הרברים הברורים שבפסוקים יביג. בתורה כהנים (כאן) נמסר לנו, מה ראי הצדוקים לסתור כך את לשון הכתובים. הם טעני בגלוי סענת "נימוס": "אם לפני בשר ודם עושין כן, קל יתומר לפני המקום"; שהרי גם במסיבת אורחים של בני אדם מכניסים את המוגמר כשעשנו עולה — יאין שמים את הבשמים על האש בנוכחות האורחים; קל יתומר שיש לנהוג באותה מידת דרך ארץ גם בפני ה'! וכך כבר הצדוקים בשעתם היו סוגדים לאליל הנימוס החיצוני

12

לפי
לוח-ה
שרויים
לכונן

שומעים כלום. וכל מה שיש להם הוא רק כח האמונה, שאפי' בעקבתא דמשיחא שההסתר רב בו ביותר בכ"ז ישראל מאמינים באמונה שלמה. וזהו פי' והיה עקב תשמעון, שהוא שמחה למעלה לפניו ית"ש וישמחו השמים ותגל הארץ, כאשר עקב תשמעון, שאף כדורות של קץ וסוף הגלות, בזמן עקבתא דעקבתא דמשיחא שההסתר גדול כ"כ עד שאין רואים ואין שומעים, עכ"ז תשמעון בכח האמונה.

ומבואר לפ"ז השכר של ואהבך וברכך, שהוא מדה כנגד מדה. כי הגה דרגת האמונה הזאת של הדורות האלו האחרונים מורה על גודל אהבת ה', שאף מתוך ההסתר שאין רואים ואין שומעים מאמינים באמונה שלמה, וע"כ בשכר גודל אהבת ה' שיש בהם זוכים שמתעוררת אהבת הקב"ה עליהם, ואהבך וברכך.

In earlier days we had the upper hand, now the evil is stronger

ובזה י"ל מאה"כ שאמר הקב"ה לנחש (בראשית ג) הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. הוא ישופך ראש, היינו כדורות שהיו בבחי' ראש שראו ושמעו וע"כ היתה ידם על העליונה, ואתה תשופנו עקב, כדורות של עקבתא דמשיחא בחי' עקב שרב בהם ההסתר, או יד הנחש על העליונה.

Do it before the new year start early

ובעוד אופן י"ל פי' והיה עקב תשמעון, שמרומז בזה על סוף השנה. כדאי' בספה"ק בת עין (פר' עקב) בשם הרה"ק המגיד ממזריץ' זי"ע על מאה"כ (קהלת יב) וזכור את בוראיך בימי בחרותיך וגו', עד אשר לא תחשך השמש והירח והכוכבים וגו', תחשך הוא אותיות תֵּשׁ תֵּשׁ כֵּת, ומרומז בזה על חמשה עשר באב שבו תש כחה של השמש, וזהו וזכור את בוראיך עד אשר לא תחשך השמש, שיעשה תשובה עוד קודם שמגיע חמשה עשר באב, והירח מרמוז על ר"ה כמאה"כ (תהלים פא) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, והכוכבים מרמוז על הושענא רבא, והיינו שכמה שמקדים יותר לשוב בתשובה הר"ז עדיף. ועפ"ז יש לפרש והיה עקב תשמעון, שהר"ז שמחה וישמחו השמים ותגל הארץ על כך שיהודי עושה תשובה בסוף השנה, ומתקן את השנה שחלפה עוד קודם שמגיעת השנה החדשה. ותשובה

תשמעון, אם המצוות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון. עוד איתא שם בתנחומא, זה שאמר הכתוב (תהלים מט) למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני, היה דוד מתירא מיום הדין ואומר, רבש"ע איני מתירא ממצוות התמורות שבתורה שהן חמורות, ממה אני מתירא, מן המצוות הקלות וכו' שבנ"א משליכין אותן תחת עקביהן. ויש לבאר מהו הלשון מצוות קלות שאדם דש בעקביו שהיה צ"ל שאדם מזולז בהם, ומדוע נכתבו מצוות אלו בתורה בלשון עקב? עוד יש לבאר במשמעות הברכה שנאמרה כאן ואהבך וברכך, שלא מצינו סוג ברכה כזו בשאר מקומות, וכמו בפר' אם בחקותי תלכו וגו' שהברכה היא ונתתי גשמכם בעתם ונתנה הארץ יבולה, וכמ"כ בפר' והיה אם שמוע תשמעו אל מצוותי וגו' ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש וגו', שהם כולם הבטחות בענינים גשמיים, ואילו כאן השכר הוא ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד ואהבך וברכך, היינו ששכרך יהיה בזה שיאהב אותך הקב"ה.

←

וי"ל בזה ע"ד מאמר הרה"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין תניינא), והיה עקב תשמעון, והיה הוא לשון שמחה, וכן הר"ת של והיה הוא י'שמחו ה'שמים ו'תגל ה'ארץ. עקב, מורה על דורות האחרונים של עקבתא דמשיחא, כי נשמות ישראל הם קומה שלמה, וכמו שבקומת האדם יש ראש גוף ורגלים, כמ"כ הוא בנשמות ישראל. והנה הראש יש בו ראייה ושמיעה מוחשית וגם ראייה ושמיעה שכלית, והגוף בו משכן הלב, שאין בו ראייה ושמיעה מוחשית אבל יש בו ראייה ושמיעה שכלית כמ"ד (מ"א ג) לב שומע; אך הרגלים אין שייך בהם בכלל ראייה ושמיעה לא מוחשית ולא שכלית. וכמ"כ הוא בנשמות הדורות, שהדורות הקדומים היו נשמותיהם בבחי' ראש שהיה בהם ראייה ושמיעה בבחי' תא חזי ותא שמע, שראו אלקות ושמעו את דבר ה'. והדורות המאוחרים יותר היו בבחי' הגוף, לב שומע, שכבר לא היה אצלם ראייה ממש, אבל היו בבחי' תא שמע בראיה ושמיעה שכלית. אך הדורות האחרונים הם בבחי' רגלים שאינם רואים ואינם שומעים, וברגלים עצמם החלק הנמוך ביותר הוא העקב, שהם הדורות של עקבתא דמשיחא שההסתר גדול בהם כ"כ שאין רואים ואין

IN HONOR OF MY MOTHER MY TEACHER, OF BLESSED MEMORY

Many years have passed since the unsullied soul of my dearly beloved mother and teacher, of blessed memory, soared back to Heaven from where it came, and the clay body was lowered to rest from where it originated.

I try to recall what it was specifically which endeared her so to me during her hard life in this temporary existence, why I am still under her influence, why I still try—wherever possible—to do what I feel she would approve.

I think she was, and is, so dear to me because she was to me the embodiment of patience, of lovingkindness, selflessness, and compassion. One incident comes to mind immediately. It shows what a remarkable person she was, how she seemed to possess a seventh sense when any of her children were in danger.

In 1912, my father, *Olov Hasholom*, left us in Dratchinetz, a town near Chernowitz in Bukovina, a province which then belonged to Austria. He went to the United States where he intended to establish himself and send for us as soon as he had saved enough for our passage, furniture, an apartment, etc. But the First World War broke out before he managed to accumulate the required sum and by then civilians could not book passage as all shipping was requisitioned for the war effort.

I was four years old and my sister was two when the Russian armies broke through and headed for our town. When this news reached us, everybody fled in panic because it was customary for a victorious army to be rewarded with three days of robbing, murder, etc., upon entering a conquered city. I believe this three-day reign of terror was called "*slobotka*," freedom.

After the three days, the refugees streamed back to their homes. My mother carried my sister Zirale and led me by the hand. A cousin who had lived with us, a girl in her teens, carried whatever food and clothing we had taken before we fled. In this fashion, we plodded along on a highway clogged with thousands of refugees returning on foot, with wagons carrying those mostly non-Jewish peasants who were fortunate enough to own wagons. When I became tired, she often carried me as well before her strength gave out and she had to put me down.

As she paused to catch her breath, she noticed a wagon ap-

proaching driven by a non-Jewish driver who was one of our neighbors. She stopped him and pleaded that he take my sister on the wagon to our house. The peasant agreed. The wagon moved along slowly as the road was choked with wagons, men, women, and children, and we—my mother, cousin and myself—went on ahead. In the confusion, we somehow lost sight of the wagon carrying my sister.

After we had gone a considerable distance, my mother suddenly stopped, "I hear Zirale crying." she said.

"What are you talking about?" asked my cousin in wonder. "How can you hear anything above the din, the galloping horses, the children crying? You're only imagining things."

But my mother insisted that above all the clamor, the screaming, the creaking of wagon wheels, she heard my little sister crying. Resolutely, she left us and ran back to where she had left my sister with the peasant and she found her, sitting on the road, crying as only an abandoned two-year old can cry. It seems that when my mother had left her with that *goy*, my sister had wept constantly. Finding her incessant weeping too irritating, he had simply dumped her at the side of the road and driven away.

My dearly beloved mother hadn't heard with her ears; her mother's heart had sensed that her treasured little *tochter*' I had been abandoned. And it is due to this heightened sense of motherhood that my sister (may she live to one hundred and twenty years in good health and serene spirits) was returned to us unharmed.

שירת הי"ם - שירת חיון של אוש ירושלים
הרב יעקב אהרן חרל"פ ז"ל

לשמוע את ירושלים

לעת זקנתו, כששכב הרב חרל"פ על מיטת חוליו, היה רופאו הפרטי ד"ר שטרנבך מבקרו לעיתים מזומנות. באותה העת נערך בשכונת "שערי חסד" פרויקט שיפור תשתיות, והקומפרסור (הגנרטור), שהפעיל את כל כלי החפירה והקידוח, וגרם לרעש רב, הוצב ממש תחת חלון חדרו של הרב החולה.

בדאגתם לרב, חשבו בניו וחתניו, לבקש מד"ר שטרנבך, בהיותו גם רופאו הפרטי של ראש העיר, זלמן שרגאי, שיבקש מראש העיר, שיוזו מקור הרעש מחלון חדרו של הרב למקום אחר, מרוחק יותר.

הרגיש הרב חרל"פ בכוונתם, קרא לחתניו ובניו ובקול חרישי אמר: "עד עכשיו זכיתי לצאת ולראות את בניינה של ירושלים. עכשיו כשאני חולה בביתי איני יכול עוד לצאת ולראות את ירושלים בבניינה. והנה, כשאני שומע את רעש המכונה אני יודע שירושלים נבנית. אנא, אל תיקחו זאת ממני. אם איני יכול עוד לצאת ולראות בבנין ירושלים תנו לי לפחות לשמוע את ירושלים בבניינה."

(הרב שמואל הכהן וינגרטן)

"הרוצה לדעת איך אוהבים את ירושלים, איך אוהבים את ארץ ישראל והרוצה לדעת עד היכן הגיעה אצל הרב יעקב משה חרל"פ חיבת ארץ הקודש, חיבת עיר הקודש, ילמד את ספרו 'מעניני הישועה'."

(הרב משה צבי נריה)

חלון בית הרב חרל"פ